

Programy rozvoje vědních oblastí na UK

P01 – Teologie

jako způsob interpretace dějin a kultury

Martin Prudký a kolektiv

ETF, HTF, KTF

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

vědní oblast: Teologie
spolupracující fakulty: ETF, HTF, KTF
složení rady:

prof. ThDr. Pavel Filipi † (předseda 2012-2013)
prof. ThDr. Martin Prudký (předseda od 2014)
prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc.
prof. ThDr. Jan Blahoslav Lášek
doc. Jiří Mrázek, Th.D.
doc. ThLic. Ing. Aleš Opatrný, Th.D.
doc. ThDr. Kamila Veverková, Th.D.

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

počet akademických a vědeckých pracovníků:

ETF	24
HTF	16
KTF	12
celkem	59

rozpočet: celkem 15 851 tis.
(údaje roku 2015)

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

anotace:

Program vychází ze současných badatelských směrů a záměrů všech tří teologických fakult.

Jejich společným znakem je, že zkoumají, jak teologie „čte“ své vlastní tradice v interakci s kulturou (ETF), jak „čte“ české dějiny a působení „křesťanského kódu“ v nich (KTF), jak „čte“ současné kulturně-náboženské antagonismy (HTF).

Tímto široce založeným programem zamýšlejí teologické fakulty vstoupit do plurality interpretací dějinných a kulturních fenoménů našeho civilizačního okruhu a přispět k jejich hlubšímu porozumění, jež překoná povrchní antagonismy.

Badatelské týmy jednotlivých fakult specifikují své úkoly v rámci společného programu.

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

Východiska a předpoklady koncepce programu:

- Všechny tři fakulty relativně „malé“ (věnují se jedinému PRVOUKu); pro každou z nich je zastřešujícím rámcem většiny vědecké práce.
- Teologie je sama o sobě velmi diferencovanou vědní oblastí – zahrnuje disciplíny „historické“, „systematické“ a „praktické“, užívá a pěstuje řadu „pomocných“ disciplín, které jsou jinak etablovány jako samostatné disciplíny či obory (např. jazykověda, literární věda, historiografie, archeologie, filosofie, pedagogika, hymnologie, rétorika...)

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

východiska a předpoklady koncepce programu:

- Všechny tři fakulty svou hlavní činností působí v téže „oblasti“ (teologie), každá z nich však má také oborové „přesahy“ – částečně obdobné (religionistika, filosofie, křesťanská sociální práce), částečně však rozdílné buď oborově nebo svým významem pro danou fakultu a její profil (např. Judaistika na HTF, Dějiny křesťanského umění na KTF, Centrum biblických studií na ETF).
- PRVOUK je nástrojem podpory institucionálního rozvoje (nikoli „projekt“ cílený na řešení vymezené problematiky). Proto každá z kooperujících fakult v tomto rámci společně rozvíjejí své dlouhodobé priority a platforma programu poskytuje možnosti (mezi)oborové komunikace, kooperace a synergické efekty.

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

Podoba programu – věcné zaměření a členění:

Každá z fakult rozvíjí své úkoly v tematickém zaměření, jež odpovídá její tradici a jejímu současnému institucionálnímu profilu:

- **KTF** člení vědeckou práci na 4 oblasti:
 - a) teologie a česká duchovní kultura
 - dějiny české teologie; - tradice a kulturní kontexty teologie
 - b) česká výtvarná kultura
 - Karel IV. v českém a evropském kontextu
 - Čechy a Itálie v raném novověku (vztahy, vazby, transfery)
 - c) česká literární kultura (strukture a sociokulturní funkce obrazů světa)
 - d) česká historická kultura
 - historická kultura, působnost historického myšlení,
 - historické poznání, historické vědomí a historická paměť

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

podoba programu – věcné zaměření a členění:

- **HTF**

na níž se pěstují 4 různé teologické tradice (teologie husitská, starokatolická, pravoslavná a judaismus), integruje vědeckou práci do otázek historie a současnosti církve v českých zemích a otázky nacionalismu.

 - vztah nacionalismu a konfese (historické, ideové, právní souvislosti)
 - historická podmíněnost tradic církví v národním prostředí
 - náboženské a nacionální konflikty a jejich překonávání

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

podoba programu – věcné zaměření a členění:

- **ETF** člení vědeckou práci na 4 oblasti:
 - a) Bible, její výklady a její dějinně-kulturní působení
 - b) teologické nauky, jejich výklady a jejich dějinně-kulturní působení
 - c) církevní útvary, jejich výklady a jejich dějinně-kulturní působení
 - d) projevy křesťanské spirituality, jejich výklady ... atd.

Práce v těchto oblastech je propojena společným zájmem o problematiku porozumění, výkladu, recepce a interpretace základních postulatů, poznatků či tezí, jakož i přístupů, metod a postupů vědecké práce (problematika hermeneutická jako společná platforma interdisciplinární komunikace v teologii).

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

Průběh a výsledky programu:

- Cíle programu:
- soustavná práce, její kontinuita a rozvíjení
 - koordinace a spolupráce tam, kde je přínosná
- Sledovatelné / dokumentované na výsledcích:
- a) symposia a konference
 - b) publikace
 - c) zapojení doktorandů a jejich úspěšné studium
 - d) mezinárodní spolupráce
 - e) personální rozměr (kvalifikační růst členů týmů)

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

a) symposia a konference:

význam konferencí pro rozvoj oboru
různé typy a úrovně:

- a) mezinárodní vědecké konference
 - b) interní konference a symposia v rámci P01
- společné – mj. významná výročí (II. Vaticanum, Hus, Karel IV.) příležitostná témata
 - dílčí fakultní a oborové konference (katedry, instituty)
 - výjezdní zasedání
 - konference doktorandů (viz níže)

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

a) symposia a konference:

příklady:

- *Církev a II. vatikánský koncil: Perspektivy současné eklesiologie* (2012)
- *Presence and Absence of the Orthodox Theological Reflection of Modern Ideologies and its Ecumenical Impact* (2012)
- *Kirchen und Nationalismus im 19. Jahrhundert in Böhmen und Bayern* (Regensburg – Praha 2012)
- *Pojetí transcendence: Zjevení a inspirace v teologii a umění* (2012)
- *The Gospel and its Literary Reflections* (2013)
- *Amica – Sponsa – Mater: Bible v čase reformace* (2013)
- *Kirchen und Bildung im Zeichen des Nationalismus im 20. Jahrhundert* (Regensburg – Praha 2013)
- *Rozvojová spolupráce a humanitární pomoc* (2013)

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

a) symposia a konference:

další příklady:

- *Mezi historií a evangeliem: Existence a život církve ve světle II. vatikánského koncilu* (2013)
- *Kingdoms of Israel and Judah in Bible and History* (2014)
- *Kulturní kódy a jejich proměny v husitském období* (ÚDKU ve spolupráci s Centrem medievalistických studií a Ústavem pro jazyk český AV ČR, 2014)
- *Jaká krása spasí svět* (2014)
- *Bůh – život – pravda: Husovy kategorie v proměnách času* (2014)
- *Svět pro příští generace* (2014)
- *Kalich jako symbol v prvním století utrakvismu* (s CMS, 2014)
- *Svaté texty a materiální kultura* (2015)

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

b) publikace – celkem:

celkem:	českých	mezinárodních	
68	15		monografií
222	83		kapitol v monografiích
162	57		článků v rec. věd. časopisech
101	26		jiné

Příklady:

(od biblistiky přes práce historiografické, uměnovědné, systematicko-teologické ... až po současnou náboženskou scénu a její aktuální problémy)

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

b) publikace – příklady:

DUŠEK, Jan, *Aramaic and Hebrew Inscriptions from Mt. Gerizim and Samaria between Antiochus III and Antiochus IV Epiphanes* (Culture and History of the Ancient Near East 54), Leiden – Boston: Brill, 2012. 200 stran.

OEMING, Manfred a SLÁMA, Petr (eds.). *A King like All the Nations? Kingdoms of Israel and Judah in the Bible and History* (Beiträge zum Verstehen der Bibel 28). Zürich: LIT Verlag, 2015. 336 stran.

POKORNÝ, Petr. *From the Gospel to the Gospels. History, Theology and Impact of the Biblical Term „euangelion“* (Beihefte zur Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft 195), Berlin – Boston: de Gruyter 2013. 237 stran.

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

b) publikace – příklady:

RYŠKOVÁ, Mireia. *Pavel z Tarsu a jeho svět*. Praha: Karolinum, 2014. 500 stran.
 BROŽ, Jaroslav. *List Židům* (Český ekumenický komentář k NZ 16). Praha: Česká biblická společnost, 2015. 260 stran.
 POKORNÝ, Petr. *Evangelium podle Marka* (Český ekumenický komentář k NZ 2). Praha: Česká biblická společnost, 2016. 348 s.
 POKORNÝ, Petr. *Jesus in Geschichte und Bekenntnis* (Wissenschaftliche Untersuchungen zum Neuen Testament 355). Tübingen: Mohr Siebeck, 2016. 304 stran.
 VOPŘADA, David. *Mystagogie Výkladu 118. žalmu svatého Ambrože*. Cervený Kostelec: Pavel Mervart, 2015, 442 stran.

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

b) publikace – příklady:

ROYT, Jan. *Gotické deskové malířství v severozápadních a severních Čechách*. Praha: Karolinum 2015, 350 stran.
 ROYT, Jan. *Mistr Třeboňského oltáře*. Praha: Karolinum, 2013. 292 stran.
 KUTHAN, Jiří. *Královské dílo za Jiřího z Poděbrad a dynastie Jagellonců. Díl II. Města, církve, korunní země*. Praha: NLN, 2013. 816 stran.
 KUTHAN, Jiří. *Benediktinské kláštery střední Evropy a jejich architektura* (Opera Facultatis theologiae catholicae Universitatis Carolinae Pragensis. Historia et historia artium). Praha: NLN, 2014. 360 stran.
 BENEŠ, Zdeněk. *Dějiny Nové Paky I (do roku 1939)*. Nová Paka 2012. 400 stran.

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

b) publikace – příklady:

LANDOVÁ, Tabita. *Liturgie Jednoty bratrské (1457–1620)*. Cervený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. 512 stran.
 HRDLIČKA, Jaroslav. *Životem a dílem historika F.M. Bartoše*, Chomutov: L. Marek, 2015, 133 stran.
 SLÁDEK, Karel (kol.). *Řeckokatolická církev v českých zemích: dějiny, identita, dialog*. Cervený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. 254 stran.
 NOVOTNÝ, Vojtěch. *Běda církví... Bonaventura Bouše burcuující*. Praha: Karolinum, 2012. 446 stran.
 NOVOTNÝ, Vojtěch. *VANÁČ, Martin, KUNŠTÁT, Miroslav. Biografický slovník katolických teologických fakult v Praze 1891–1990*. Praha: Karolinum, 2013, 290 stran.

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

b) publikace – příklady:

NOBLE, Ivana, BAUEROVÁ, Kateřina, NOBLE, Tim a PARUSHEV, Parush. *Cesty pravoslavné teologie ve 20. století na Západ*. Brno: CDK, 2012. 411 stran.
 ----- *The Ways of Orthodox Theology in the West*. Yonkers, New York: St Vladimir's Seminary Press, 2015.
 ----- *Пути православного богословия на Запад в XX веке* (Серия «Современное богословие»). Москва: Издательство ББИ, 2016.

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

b) publikace – příklady:

BROŽ, Prokop (ed.). *Církev a II. vatikánský koncil: perspektivy současné ekleziologie*. Cervený Kostelec: Pavel Mervart, 2015, 296 stran.
 LIGUŠ, Ján, *Christus praesens. Ecclesiology of Dietrich Bonhoeffer. Between Liberalism and Nationalism*. Chomutov: L. Marek, 2016. 224 stran.
 LÁŠEK, Jan B.; VEVERKOVÁ, Kamila. *VOGEL, Jiří (vyd.), Gratia autem Dei sum id quod sum et gratia eis in me vacua non fuit*. Praha: HTF UK – L. Marek, 2015, 286 stran.
 LIGUŠ, Ján, BUTTA, Tomáš, KOLÁŘ, P. *Kazatelství v kontextu tradice a přítomnosti: studie z homiletiky*. Chomutov: L. Marek 2014, 318 stran.

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

c) zapojení doktorandů:

ročně průměrně 12 (počet nezahrnuje všechny reálně kooperující)
 - celkem 3 úspěšní absolventi ve spolupráci *cotutelle*:
 • Jan Rückl, *A Sure House Studies on the Dynastic Promise to David in the Books of Samuel* (ETF UK + Lausanne)
 • Ota Pavlíček, *La dimension philosophique et théologique de la pensée de Jérôme de Prague* (HTF UK + Sorbonne / Paris)
 • Andrea Huczmannová, *Horní města v Krušnohoří okolo roku 1500 jako společensko-kulturní fenomén Coronae Regni Bohemiae a jejich sousedů* (KTF UK + Wroclav)
 - spolupráce v projektu H2020 ITN *The History of Human Freedom and Dignity in Western Civilization*

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

c) zapojení doktorandů:

Pro doktorandy pravidelně pořádány semináře, konference, podporována aktivní účast doktorandů na tuzemských i zahraničních konferencích.

Příklady – konference:

Umění v dějinách – dějiny v umění

Církev – společnost – sekularizace

Svět pro příští generace

Cultural Transfer – Umělecká výměna mezi Itálií a střední Evropou

Církev a dějiny

Pastorace v kontextech

In pluribus unitas – mezinárodní interdisciplinární konference

doktorandů teologie (Prešov 2013, Olomouc 2014, Bratislava 2015, Praha 2016)

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

d) mezinárodní spolupráce

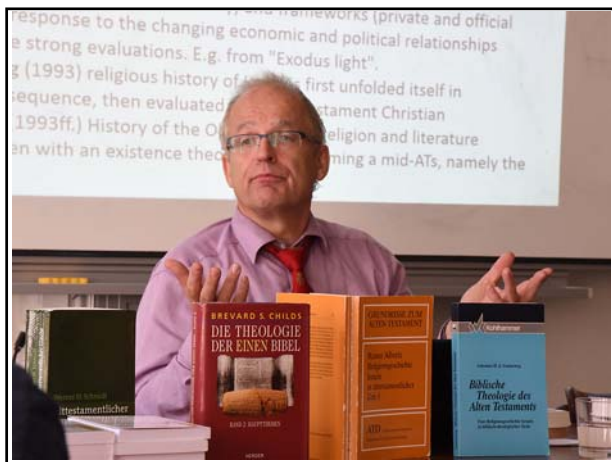
Oborová pracoviště mají navázány dlouhodobé zahraniční kontakty, které dále rozvíjejí (společné konference, publikace, projekty, Erasmus) – mimo jiné:

Vídeň, Berlín, Heidelberg, Mnichov, Řezno, Drážďany, Frankfurt, Dortmund, Bonn, Řím, Benátky, Bologna, Milán, Varšava, Krakov, Lausanne, Curych, Lovaň, Amsterdam, Londýn, Oxford, Edinburg, Princeton, Baltimore, Atlanta, Soluň, Tel Aviv, Jeruzalém.

Příklady:

- společné konference, publikace a blokové semináře s Teologickou fakultou Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, obdobně s pedagogickou fakultou univerzity v Rezně

- ve spolupráci s univerzitou v Baltimoru (USA) uspořádána *Summer School of Theology*

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

d) mezinárodní spolupráce

Podarilo se rozvinout také některé nové oblasti a aktivity.

Příklad:

Archeologie starověkého Izraele (spolupráce s Archeologickým institutem univerzity v Tel Avivu)

- postgraduální vzdělávání, výzkum, specializace v oboru

- od roku 2012 každoroční účast na *Tel Azekah Excavation Project* (2 týdny vykopávek + seminář v zimním semestru s aktivní účastí kolegů z Tel Avivu)

- společné konference k problematice historiografie a archeologie starověkého Izraele a Judska (střídavě v Tel Avivu a Praze)

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

e) personální přínos

– kvalifikační růst a zajištění týmů

- celkem: 3 jmenovací řízení (+ 2 zahájená)
8 habilitačních řízení (+ 3 zahájená)
(při celkovém počtu 59 pracovníků)

– další aspekty

- možnosti ko-finanování a koordinace s grantovým financováním (stabilizace pracovníků)
- rozvíjení nových oblastí výzkumu, specializace, noví pracovníci

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

Celkové hodnocení, zkušenosti:

- vykazované výsledky a nevykazovatelné efekty
- komunikace, spolupráce, symbióza
 - rovina týchž či blízkých disciplín
 - rovina interdisciplinární,
 - rovina institucionální
- vztah specializací a širšího kontextu ve vědní oblasti (a její dopad do členění a organizace vědecké práce)

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

Celkové hodnocení, zkušenosti:

dobrý nástroj pro institucionální rozvoj, flexibilní pokrývání potřeby v souvislosti s proměnlivým zajištěním projektových činností a potřebou stability a rozvoje odborných pracovišť
způsob vědecké práce v oblasti Teologie je tradičně individualistický, jednotlivé disciplíny a specializace patří k „malým oborům“ – koordinace a spolupráce v týmech je přínosem
způsob vedení vyhovuje (rámcová pravidla, konkretizace priorit a cílů, zpětná kontrola a hodnocení)

P01 – Teologie jako způsob interpretace dějin a kultury

Výhledy k příští spolupráci:

program PROGRES

návrh společného programu:

*Teologie jako způsob interpretace historie,
tradic a současné společnosti*